

Ärade festpublik,
bästa representanter för Brita Maria Renlunds stiftelse.

För det första: Det är med djup ödmjukhet som jag har tagit emot uppdraget att hålla ett festtal för just er på just den här jubileumsfesten.

Som ni förstås vet, så firar vi i kväll en stiftelse med ett uppdrag, som under de här hundra åren säkert har ändrat karaktär, men som aldrig har tappat sin betydelse. Tyvärr, får vi väl tillägga. Och utvecklingen visar att det inte finns några tecken på att stiftelsens betydelse kommer att minska.

Man räknar i dag med att nästan 130 000 barn lever i så kallade mindre bemedlade familjer.

130 000 barn.

Det är nästan tre gånger fler än vad det bor folk i Karleby, och 30 000 fler än det totala antalet invånare i hela det södra distriktet i Helsingfors.

Eller ännu mer förenklat: Ungefär var tionde barnfamilj i det här landet beräknas i dag vara fattig.

Och vi vet väl alla att barn möter svåra utmaningar i sin vardag. Men för ett fattigt barn är de här stunderna nog många fler.

Det är de här stunderna då du som barn måste hantera situationer som du egentligen är alldeles för liten för att ens riktigt förstå eller kunna förklara.

Det är till exempel de här stunderna omkring din femårsdag när du vet att hela dagisgruppen igen kommer att sjunga för dig och du egentligen också vill ha ett riktigt kalas för alla men mamma och pappa har igen sagt nej, det går inte, vi har inte råd. Inte det här året heller.

Lika lite kan du ordna ett kalas som du kan delta i de kalas du blir bjuden till, om du ens blir bjuden, därför att om det finns 15 barn i gruppen så blir det många kalas och till ett kalas kan man inte komma tomhänt.

Lika lite kan man göra det som man kan bjuda vänner på kalas för då måste det finnas nånting att bjuda på också.

Det är de här leksaksdagarna på dagis och i skolan när de andra barnen släpar dit enorma mjukisdjur, nya spelmoduler, de nyaste LOL-dockorna, de fint klädda Monster high-dockorna ... De här dagarna när du kanske till slut börjar glömma att hämta en leksak för att du vet att det här är en slags uppvisning av ägodelar som du aldrig kommer att kunna mäta dig i.

Eller det är här dagarna i början av skolåret när de andra kommer med nya kläder, penaler och pennor och suddgummin och berättar om resor som de har gjort — upplevelser som de har varit med om och som du inte heller den här hösten har nånting att berätta om.

Så här beskrev en mamma familjens kommande sommar när Ilta-Sanomat för inte så hemskt länge sedan bad mindre bemedlade familjer att dela med sig av sin vardag:

”Vår sommar förlöper på bakgården. Vi har inte råd att besöka nöjesparker, gå ut och äta, resa. Sommarens höjdpunkt brukar vara då vi en gång köper rökt fisk hos en lokal företagare. Men det kräver att vi sparar ihop 20 euro och den summan har vi inte ännu fått ihop.”

En annan mamma beskrev det så här:

”Hos rådgivningen blev det lite obekvämt när läkaren frågade om Puuhamaa, Muminvärlden, Borgbacken och dottern inte hade en aning om vad läkaren talade om. Det var inte så konstigt att vår dotter bara satt alldeles tyst.”

Fast i Finland finns det ingen som på riktigt är fattig.

Just det här tror jag att jag har hört varenda gång då jag har skrivit eller reflekterat nånting kring just de utsatta barnfamiljernas situation i dag.

Jag brukar svara att nej, absolut fattigdom –till exempel den slags totala utslagenhet som jag har sett i flyktingläger eller i de östeuropeiska romernas hemkvarter i Rumänien – det har vi kanske inte.

Men nog har vi familjer som sliter för att hålla ihop det hela och nog har vi barn som socialt faller helt utanför den omgivning, där så många barn har så mycket och så många av barnen också är medvetna om dem som inte har nånting.

Hur det känns för den som står utanför?

För två år sedan intervjuade Helsingin Sanomat en ung kvinna som kallades Riikka om just de här känslorna.

Riikka hade då precis fyllt 18 och var tillräckligt gammal för att kunna se tillbaka på sin barndom i en fattig familj. Bland många saker som hon berättade om var det särskilt en sak som fastnade i mitt huvud.

För det är så att när man har riktigt lite pengar så måste de pengar som finns användas till precis det allra mest nödvändiga.

Boende.

Elektricitet.

Mat.

Sådana saker som att köpa nya kläder är sekundära – och alla som har barn vet att det finns vissa kläder som är nödvändiga och andra som inte är det.

Riikka fick aldrig nya kläder. Hon hade en storebror som var två år äldre och i hennes familj var man tvungen att återanvända allt som gick att återanvända.

Så som kläder.

En flicka i pojkkläder var tillräckligt för att provocera en del av hennes skolkamrater.

”Är du en flicka eller en pojke” ropade de efter henne.

Men så kom den dagen när Riikka började trean och mamma för en gångs skull hade köpt en alldeles ny skjorta åt henne. Den var lila och på den fanns en bild av en Volkswagen-bubbla. Riikka berättar att hon var så oerhört stolt när hon gick till skolan i sin nya skjorta.

Men den känslan räckte inte särskilt länge.

En av hennes klasskamrater hade sett just den här skjortan i Tarjoustalos skyltfönster och Tarjoustalo ansågs vara en pinsam butik.

Så Riikka blev utskrattad och kallad för fattig och för tiggare.

En fattig tiggare.

För att hon en gång hade fått en ny skjorta från en butik som en klasskamrat med mer pengar betecknade som pinsam.

Och Riikkas utanförskap kändes förstås också på andra sätt.

Så där som när alla andra flickor hade fått djurpenaler till skolstarten och på rasterna byggde de bon åt sina djurpenaler i pulpeterna.

Det här var en av de lekar som Riikka aldrig kunde vara med i.

För hon hade inte fått nånting annat än en enkel penal utan finesser.

Ärade festpublik.

Jag vet att de flesta som sitter här känner med de här familjerna och med de här barnen och med de här situationerna. Annars skulle ni inte sitta med här i dag.

Jag vet också att ni vet att diskussionen om huruvida det finns eller inte finns fattigdom i Finland kan te sig absurd ibland. Den kan te sig lika absurd som diskussionen om ifall en fattig uppväxt kan ha långvariga effekter på ett barn.

Det vet särskilt alla ni som faktiskt jobbar på verkstadsgolvet och varje dag möter de här familjerna och de här situationerna.

Ja, diskussionen om fattigdomens varande eller icke-varande i Finland 2018 kan förstås också betecknas som lika absurd som antagandet om att det inte finns fattiga familjer i Svenskfinland.

Det vet också alla ni som arbetar på verkstadsgolvet.

Och ni vet att det är ni och era insatser som ibland kan betyda allt för det barn som ingenting har.

Jag växte upp under en tid när det inte fanns så stor konkurrens bland barnen – när det inte fanns mobiltelefoner, LOL-dockor och otroligt avancerade penaler. När det inte fanns en massa märkeskläder och när det på något sätt gick att leva med att vara den familj som inte hade en videospelare och den som aldrig ordnade födelsedagskalas.

Det var en tid när man inte på samma sätt behövde vara det barn som borde lyckas mäta sig mot allt det materiella överflöd som många barn lever i. Det överflöd som gör att så många andra måste leva med att de alltid står utanför.

Bland annat därför är jag så innerligt glad över att det finns en stiftelse som Brita Maria Renlunds.

Som gör så många goda saker för att dels stöda alla de vuxna som genom sitt yrke faktiskt kan betyda allt för det barn som ingenting har. Som gör så mycket för att

också - utan att ens göra ett större nummer av det – på olika sätt stöda de barn som till exempel inte själva har råd att delta i sommarläger.

Sedan föreställer jag mig att det säkert ibland kan kännas som att alla de här insatserna är droppar i ett hav där 130 000 barn på olika sätt guppar omkring utanför det materiella välståndet.

Men jag tror att jag kan lova er att varenda insats som ger mer ork åt alla de vuxna som jobbar med barn och unga – och varenda enskild insats för att vardagen ska bli lite mer jämlik för alla barn – är guld värda.

Ärade festpublik.

För några veckor sen var jag inbjuden till den här stiftelsens kansli och bland många saker som ventilerades fanns ledningens funderingar kring om det nu är eller inte är korrekt att ordna just den här festen.

Jag förstod av reflektionerna att det inte var någon självklar sak för stiftelsens kvinnor att avvara pengar på att bjuda in alla er på fest i kväll.

Före det här hade vi haft en lång diskussion om stiftelsens bakgrund, om Karl Herman Renlunds väg från fattig pojke till framgångsrik affärsman – om en man, som själv trivdes på festligheter men som aldrig glömde sin bakgrund.

Och jag sa att jag tycker att ni ska fira med gott samvete. Det får man faktiskt göra – särskilt då man vet att man representerar en stiftelse som har det bästa av rykten och som aldrig har glömt sitt uppdrag.

Med det här vill jag tacka er alla som sitter här.

Särskilt stort tack riktar jag till stiftelsens VD Gun Sandberg-Wallin, till Laila Andersson och till hela den styrelse som hon leder.

Jag vet att alla gäster här är speciellt utvalda och att ni alla bidrar till att göra gott till våra barn och unga – och jag önskar er också all styrka och allt mod att fortsätta på samma väg.

Njut alltså med gott samvete av det som den här kvällen bjuder på.